

Észrevételek a 2026. évi történelem érettségi emeltszintű feladatsorával kapcsolatban

Az alábbi elemzés abból a célból is készült, hogy már a jövő tanévre nézve, **a meglévő érettségi jogszabályi keretek között is segítse az emelt történelemérettségi finomhangolását, a feladatsorok javításának szakmaibbá tételét.** Az emelt érettségi hosszútávú megújítása nem ezen dokumentum tárgya.

Az emelt érettségi feladatsor természetesen **komplexebb történelmi ismereteket mér**, mint a középszintű érettségi. Ezért is lenne szükség arra, hogy **tanárképzésbe bejutáshoz elvárt legyen** a szakiránynak megfelelő emelt érettségi; ez jelenleg nem követelmény. Ugyanakkor számos olyan szakra ad belépőt (pl. jogi karok, pszichológia), ahol nagyon magasak a bejutási ponthatárok az állami finanszírozású képzésekre, így a diákok számára nagy a tétje az emelt vizsga eredményének.

A rövid feladatok esetében az összetettebb tudást mérésének egyik záloga lehet **a feladatok többségét kitevő nyitott kérdések.** Míg a feleletválasztós feladatokból, illetve zárt feladatokból összesen 13 pont volt szerezhető a teszt 50 pontjából. **A nyitott kérdések közül 30 olyan 0,5 pontos feladat volt (összesen 15 pontért), amelynek megoldása valamilyen „adat”: személynév, fogalom, helynév.** Továbbá 22 olyan kérdés volt, amely **szövegszerűen megfogalmazott magyarázatot kívánt**, ezek jellemzően 1-1 pontot értek. **A kifejtősebb választ igénylő rövid feladatok, és az 50 pontot érő esszék esetében, súlyuk miatt is, különösen fontos a kérdések és a megoldókulcs érthető/egyértelmű megfogalmazása, és felértékelődik a javító tanár szerepe.** A rövid feladatoknál egy esetben (2/g feladat) kapott az értékelő tanár „szabad kezet”, vagyis: „*más helyes válasz is elfogadható*”- megjegyzést tartalmaz a javítási útmutató; a többi esetben az az instrukció, hogy a megfogalmazott válasz „*más megfogalmazásban is elfogadható*”.

Ebben a vizsgaidőszakban a kollégák (nem reprezentatív) jelzései alapján sajnálatosan sok, a korábbinál **több fellebbezést igénylő javított feladatsorral találkoztunk, illetve nagy különbségeket tapasztaltunk a javítási módszerekben.** Arról nincs adatunk, hogy hány százalékában változott meg az eredeti értékelés, azaz kapott több, esetleg kevesebb pontot a vizsgázó. A fellebbezések mögött nem csupán a fent említett „pontvadászat”, vagy a javítás tartalmi, esetleg vitatható megoldásai állnak, hanem a megoldókulcs útmutatóinak be nem tartása, illetve formai, eljárásrendi hibák, például nem javíthatná több tanár a két részből álló emelt feladatlapot, vagy a teszt végén is összesíteni kell a pontokat, illetve az esszéket kódolni kell a javítókulcs elemei szerint stb. Mindezek miatt fontosnak tartjuk, hogy nagyobb tanítási és érettségire felkészítési tapasztalattal bíró kollégák javítsanak, és képzésükre és díjazásukra nagyobb hangsúlyt helyezzenek.

A sokasodó fellebbezések okát **nem a feladatsor hibáiban látjuk**, ugyanakkor az emelt érettségit író diákok továbbtanulását meghatározó szerepe miatt felhívnánk **néhány korrigálható problémára a figyelmet.**

A feladatok és javítási útmutató megfogalmazásának érthetősége

Tanárként sokunk számára ismerős probléma, hogy ha kérdezőként konkrét választ várunk el, akkor ne sugalmazzunk túlságosan, de azért rá lehessen jönni mire vonatkozik a feladat, és mozgósítsa a diák háttértudását. Nem biztos, hogy ez sikerült az **1. f)** feladatnál: *Mi a különbség az 1–4., illetve az 5–10. parancsolatok között?*

A **2. g)** feladat így szólt: *„Fejezze be a mondatot úgy, hogy az igaz legyen! A nyugat-európai rendi monarchiákban az uralkodó ugyan megosztotta az ország irányítását a rendekkel, ennek ellenére a központi hatalom mégis általában megerősödött, mert.....”* Túl azon, hogy befejezendő mondat eleve sem megszokott feladat az érettségiben, **két fontos, s egymással szembeállított tartalmi állítás szerepelt benne** (1. hatalom megosztása a rendekkel és 2. erősödő királyi hatalom), amely összezavarhatja a diákot, hogy az

állítás(ok) melyik részére reagáljon. Kérdésesnek tartjuk, hogy ezt a diáknak át kell-e látnia ilyen mélységben a középiskolai tananyag alapján.

Az 5. feladatban Bocskai végrendeletének kiemelt részleteit kellett értelmezni „... *Ha pedig Isten azt adná, hogy a Magyar Korona, Magyarországban magyar kézhez kelne [kerülne] egy koronás királyság alá, úgy az erdélyieket is intjük, nem hogy attól elszakadnának, vagy abban ellent tartanának, de sőt segéljék tehetségek szerint [tehetségük szerint], és [...] [d)] azon Korona alá a régi mód szerint adják magokat.*”).

A d) feladat így szól: „Magyarázza meg saját szavaival a d) betűvel jelölt, aláhúzott szövegrészben leírtak következményét Erdélyre nézve!” A megoldókulcs válasza alapján (Erdély és (a királyi) Magyarország egyesüljön / Erdély ne legyen külön állam) a feladat magát az aláhúzott rész értelmét kérdezte, ugyanakkor a következmények firtatása túlbonyolította/nehezítette a kérdést.

A tájékozottabb diákokat megtéveszthette a 6. c) feladat megfogalmazása: „Az A) betűjelű forrásban leírt szénszállítás jelentőségét hamarosan különösen megnövelte az első ipari forradalom kibontakozását előidéző találmány. Nevezze meg a feltalálót!” Mivel egyértelműen vízi útvonalról, szállításról van szó, így Fulton neve is előkerülhetett. A „kibontakozás” kifejezés tágan is érthető, illetve az, hogy az elvárások között csak Watt neve szerepel, ez nem lehet érv ezen válasz kizárólagossága mellett.

Bizonytalanságot okozhat, amikor a **javítókulcs nem tartja magát következetesen az eredeti feladatkiíráshoz.** Például a 7. f) feladat a dualizmus korabeli magyarországi kereskedelemre vonatkozik: „Fogalmazza meg, mi volt a gazdasági kiegyezésből következő legfontosabb oka annak, hogy a kereskedelem területén nem sikerülhetett teljes mértékig a B) betűjelű forrásban említett függetlenséget elérni!” A feladat a gazdasági kiegyezés kapcsán a vámunióra kérdezett rá, miközben a javítókulcsban szerepel elfogadható elemként a pénzügyi függetlenség hiánya kitétel is, amely ráadásul benne van a forrásban. Az ilyen megoldás látszólag diákbarátnak tűnik, mégis a nem precíz válaszadást erősíti. **Utóbbi azért is számít, mert a diákok az előző vizsgaidőszakainak feladatai alapján is készülnek.**

Segítő kérdésnek szánhatták a 12. c) feladatban a korfák alakjára utalást: „1956-ban Magyarország népessége növekedett, 2000-ben ellenben csökkent. A korfák alakjának melyik jellegzetessége támasztja ezt alá?” Kérdés, hogy mennyire elvárás a korfák ilyen tipizálása történelemből, illetve aki ezeket nem ismeri, megpróbálta-e saját szavaival érthetően elmagyarázni. Illetve a történelemtanár javítónak kihívást jelenthetett, kideríteni, milyen, a javítókulcstól eltérő elnevezések fogadhatók el egy másik tudományág témájában, s mi az, ami vélhetően a diák „találmánya”. Tegyük hozzá, hogy a megoldókulcs igen megengedő volt: „Míg az 1956. évi korfa alja széles, addig a 2000. évi korfa keskeny. / Míg az 1956. évi korfa piramis alakú, addig a 2000. évi korfa urna / hordó alakú.” Másrészt ennek a feladatnak a pontozása nem korrekt: két, egymással összefüggésben nem álló válaszelemre csak 1 pontot lehetett adni, 0,5-0,5 nem járt. Ez nem jó irány, hiszen lehet, hogy az egyiket jól nevezi meg a diák, a másikat nem, a meglévő tudásra miért nem adható 0,5 pont.

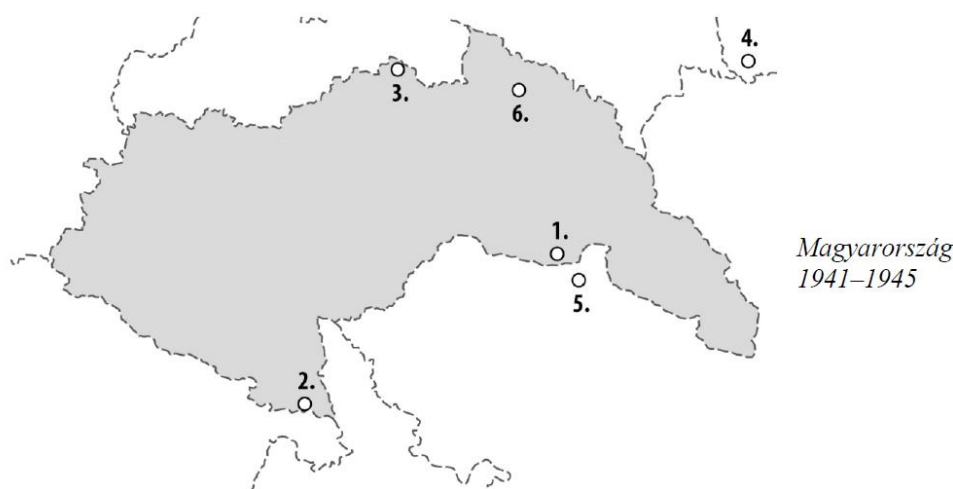
Évek óta az is felmerül, hogy mi a szerepe a feladatokhoz tartozó forrásoknak, vagyis milyen forrásértelmező kompetenciát mér az emelt feladatsor? Akár diákok számára ismeretlen forrás önálló feldolgozása is lehet feladat, vagy a forrás inkább illusztráció?

Inkább alibinek (diákbarátnak?) látszik, például a 4. d) feladatban a képen alig látszó ruházat kapcsán feltett kérdés: „Mit fejez ki a képen látható protestáns prédikátorok öltözéke? Karikázza be az egyetlen helyes válasz sorszámát!

1. A világtól elzárkózó életmódot.
2. Alá-fölé rendeltségi viszonyokat.
3. Egyszerű, dolgoz életformát.”

A már említett 6. feladatban a Bocskai végrendelet **b)** részletét („*Valameddig pedig a Magyar Korona ott fenn nálunknál erősebb nemzetségnél, a németnél lesz, és [b)] a Magyar Királyság is a németeken forog [értsd: léte ezen múlik], mindenkor szükséges és hasznos egy magyar fejedelmet Erdélyben fenntartani, mert nekik [értsd: a Magyar Királyság lakóinak] is oltalmokra, javokra lesz.*”) sajátos módon értelmezte a feladat. Az eredeti szöveg mellett szögletes zárójelben már megadtak egy (lehetséges?) értelmezést és a feladat ezen értelmezést gondoltatta tovább: „*Magyarázza meg saját szavaival a b) betűvel jelölt, aláhúzott szövegrészben leírtak okát!*” A diákok egy része azonban az eredeti megfogalmazást értelmezte, amelynek így lényegesen más/tágabb értelmezési tere nyílik, amit azonban a javítási útmutató nem fogadott el. A forrásértelmezés ezen formája mindenképp problémás.

A 9. feladat esetében a térképvázlat (1. kép) értelmezését és a **D)** feladatrészt megválaszolását [*Kamenyec (-) Podolszk(i/ij)*] segítené, ha a térkép jelmagyarázatában megadnák, hogy a térkép 1941. június 22-e előtti német-szovjet határokat jelzi. Mivel emeltszintű feladatról van szó, így atlasz nem használható.

1. kép

A 15. **hosszúesszé** feladatnál ugyanakkor olyan forrás (Mária Terézia alapította Szent István-lovagrend alapító okirata) szerepel, amelyet önmagában, vagy kevés háttértudással is elvárt értelmezni, mivel a forrás tartalma nem tananyag. Igaz Mária Terézia magyar rendekkel kapcsolatára rákérdez a feladat és a forrás azzal összefüggésbe is hozható, ugyanakkor a lovagrend megnevezés önmagában félreértésre adott okot.

Az esszékkel kapcsolatos észrevételek

Az **esszék pontozásánál**, azon esszék esetében, ahol a térbeliség 0 vagy 2 pontot érő elem, rendre csak egy kötelező válasz szerepel a megoldókulcsban (a hosszú esszék és az összehasonlító komplex esszé esetében). Nem érthető miért nem lehet más jó megoldásra is pontot adni. Tehát az elfogadható, hogy 1 pontért írjon elő egy kötelező elemet az útmutató, de a másik pontot egy önálló tudásból / atlaszból származó releváns térbeli elemre kaphassa meg a diák (vagyis az esszéhez tartozó térképi, képi vagy szöveges forrásból származó adat nem ér önmagában pontot).

A javítási útmutatóban **nem konkretizált „önálló ismeretek”** (E4, illetve a korszakokon átívelő komplex esszé esetében az E5 elemek) javítása esetében nem tisztázott, hogy mennyire követendő az egy rögzítés (1 pont) és elvileg hozzá tartozó megállapítás (2 pont) logika. Javasoljuk, hogy az esszé témájához bármilyen helyes információt vagy magyarázatot el lehessen fogadni és ezt egyértelműen jelezze az útmutató. Továbbá számos olyan kijavított dolgozattal találkoztunk, amelyben ezeket az elemeket egyáltalán nem jelölték. Ráadásul ez a hiányosság a fellebbezések esélyét növelheti, ugyanakkor nehezíti is, ha nem tudjuk hova-mire gondolta a javító a 3-ból esetleg megadott 1-2 pontot.

A **szöveges feladatok terjedelmére** vonatkozó javítási útmutató 2026-ban megváltozott, a kipontozott terjedelem túllépésének korlátait az eddigi sorszám helyett szószámban megadva: „– rövid feladat esetében

(a megoldás összterjedelmét tekintve) legfeljebb 130 szóig;– hosszú feladat esetében (a megoldás összterjedelmét tekintve) legfeljebb 290 szóig;– komplex feladat esetében (a megoldás összterjedelmét tekintve) legfeljebb 340 szóig értékelhető.” Ismervén a diákok nagyon eltérő írásképét ez logikus változás, de hasznos lett volna, ha az érintettek erről értesülnek. Az OH honlapjára kitett dokumentum tulajdonságainál az szerepel, hogy 2026. 03. 25-án keletkezett:

https://www.oktatas.hu/bin/content/dload/erettsegi/nyilvanos_anyagok_2026tavasz/tajekoztato_tortenelem_javitasi_ertekelesi_modositasrol.pdf

Ez önmagában is kései tájékoztatás, amelyről ráadásul felkészítő, közoktatásban dolgozó tanárként nem is kaptunk tájékoztatást.

Javasoljuk az összehasonlító komplex esszé témaköreinek alaposabb kiválasztását. Egyre nehezebb a diákok tudásának megfelelő és jól összehasonlítható eseményeket, jelenségeket találni, ahol az összehasonlítás (2 pontért) nem túl sematikus, vagy nem túl erőltetett, nyakatekert. Ez is magyarázhatja, hogy az elmúlt években nagyon különböző nehézségű feladatokkal találkoztunk pl. *Caesar és Augustus uralmának* (2023. őszi feladat), vagy *I. (Szent) István, illetve I. (Anjou) Károly uralmának* (2025. május, idegennyelvű feladat) összehasonlítása lényegesen egyszerűbb, mint az ideai esszé, amely *a reformkor és dualizmus korának társadalmi és demográfiai viszonyait* kérdezte. Ráadásul a feladatban összehasonlítandó **reformkori társadalom, a nemzetiségek helyzete, a nemzetiségi kérdés és demográfia nincs nevesítve az emelt érettségi tematikában.** Vagy beleértendő az ipari forradalmak emelt témáiba (2. kép)?

Témák	Vizsgaszintek	
	Középszint	Emelt szint
4.1 Politikai eszmék	Új eszmék: liberalizmus, nacionalizmus, konzervativizmus	
4.2 Az ipari forradalom első hulláma	Az ipari forradalom első hulláma: textilipar, közlekedés, gyáripar	Az ipari forradalom társadalmi hatásai, urbanizáció
4.3 A reformkor	A reformkor fő kérdései (a magyar nyelv ügye, a jobbágykérdés, a polgári alkotmányosság kérdése), Széchenyi és Kossuth programja és vitája	A rendi országgyűlés és a megyerendszer a reformkorban
4.4 A forradalom és szabadságharc	A pesti forradalom és az áprilisi törvények A szabadságharc főbb eseményei: harc a dinasztíával és a nemzetiségekkel, tavaszi hadjárat. Függetlenségi nyilatkozat, a szabadságharc leverése	A nemzetiségek és a kisebbségek részvételének (németek, szlávok, és zsidók) bemutatása a szabadságharcban és az azt követő megtorlás során
4.5. Az ipari forradalom második hulláma a világban és Magyarországon	Az ipari forradalom második hulláma: kutatás és fejlesztés, közlekedés, vegyipar, gépipar, elektronika – a világban és Magyarországon Gazdasági kiegyezés és állami gazdaságpolitika a dualista Magyarországon	A második ipari forradalom gazdasági és társadalmi háttere: tökekoncentráció, népességgrobbanás, urbanizáció, környezeti hatások – a világban és Magyarországon. Pest-Buda/Budapest fejlődése a reformkortól az első világháborúig

2. kép. A részletes történelmi vizsgakövetelmények részlete

Az emelt érettségi tematikához tartozó tartalmak szükséges pontosítása

A fent említett **tematikai bizonytalanság** is visszatérő kritikája a feladatsoroknak, vagyis, hogy milyen tartalmi elemek tartoznak egy-egy témakörhöz. Például 2025 májusában a 7. feladat a dualizmus kori Magyarország társadalmához kapcsolódott. A dualizmus társadalmát sem konkretizált téma, miközben a Horthy-korszak társadalmát igen, tegyük hozzá, ez utóbbi megismerése, megértése elképzelhetetlen a korábbi korszak ezirányú megismerése nélkül.

Mindenképp **szükségét érezzük egy olyan dokumentum összeállításának, amely összefoglalja és pontosítja az emelt témakörökhöz tartozó altémákat és „lexikákat”**. Azt sem tartjuk szerencsésnek, hogy két dokumentumból kell összekeresgélni az elvárásokat: a kerettanterv témáinál megadott középszinten is kért évszámok, személyek, fogalmak, topográfiai adatok és külön a részletes vizsgakövetelményekben az érettségi témakörök és az emelten elvárt plusz adatok.

Összegezve, úgy véljük, hogy a fent jelzett javaslatok jogszabályi változtatások nélkül is, segítenék a diákok felkészülését és kiszámíthatóbbá tennék a 2026/2027-es tanév emelt történelemérettségi vizsgát.

Budapest, 2026. augusztus 6.

A Történelemtanárok Egylete munkacsoportja: Farkas Judit, Lőrinc László, Repárszky Ildikó, Tóth Péter